

УДК 811.112.2'243:378.147.091.33

До проблеми вивчення іноземної мови студентами вищих навчальних закладів (на прикладі німецької мови)

Гуляєва Ю.О., Туренко Р.Л.
juliagulyaeva224@gmail.com

Стаття присвячена аналізу впливу музики на вивчення іноземної мови на початковому рівні владіння мовою. В процесі емпіричного дослідження було встановлено, що незалежно від музичного супроводу, студенти продемонстрували більш високі показники у вивченні іноземних слів загальноживаної лексики, на відміну від професійно орієнтованої. Було встановлено позитивний вплив музики на процес запам'ятовування та відтворення професійної лексики, порівняно із загальною. Емпірично з'ясовано, що музичний супровід збільшує кількість помилок у процесі вивчення іноземних слів на початковому рівні владіння мовою.

Ключові слова: іноземна мова, слова загальноживаної лексики, професійно орієнтовані слова, запам'ятовування, відтворення, музика, студенти.

Статья посвящена анализу влияния музыки на изучение иностранного языка на начальном уровне владения языком. В процессе эмпирического исследования было установлено, что независимо от музыкального сопровождения, студенты продемонстрировали более высокие показатели в изучении иностранных слов общеупотребляемой лексики, в отличие от профессионально ориентированной. Было установлено позитивное влияние музыки на процесс запоминания и воспроизведения профессиональной лексики, по сравнению общей. Эмпирически установлено, что музыкальное сопровождение увеличивает количество ошибок на начальном уровне владения языком.

Ключевые слова: иностранный язык, слова общеупотребляемой лексики, профессионально ориентированные слова, запоминание, воспроизведение, музыка, студент.

The article is devoted to the analysis of the music influence on a foreign language study at the initial level of language proficiency. Until now, the question about the influence of music on the process of memorizing foreign words remains unconcerned. There is no single point of view on this issue. Foreign studies in this field noted the positive influence of music on the memorization process, emphasized the relationship between the nature of music and the emotional coloration of memorized words.

The students of the Faculty of Psychology, whose German language corresponds to A1 level, took part in the study. Students were asked to memorize 20 words of common vocabulary and 20 words of professional vocabulary in German with music and without musical accompaniment.

In the process of empirical research, it was established that, regardless of the musical accompaniment, students showed higher rates in studying foreign words of common vocabulary, in contrast to professionally oriented vocabulary. It was established the positive influence of music on the process of memorizing and reproducing professional vocabulary, compared to the general one. It is empirically established that the musical accompaniment increases the number of errors at the initial level of language proficiency.

The perspective of further research is in studying the influence of music on the process of teaching a foreign language to students with a higher level of language proficiency.

Key words: foreign language, words of common vocabulary, professionally oriented words, memorization, reproduction, music, student.

Актуальність та постановка проблеми. Процес інтеграції України до європейської спільноти є одним з головних напрямків розвитку сучасного українського суспільства. В першу чергу, він пов'язаний з трансформацією у соціально-економічній та політичній площинах суспільного життя. Так, на початку XXI ст. в Україні стали з'являтися фірми з іноземним капіталом, іноземні представництва культурних центрів, навчальних закладів, торгівельних підприємств тощо. А за останній десяток років в Україні значно збільшилася кількість різноманітних програм, які передбачають співпрацю з європейськими партнерами. Таке партнерство неможливе без вербальної комунікації, яка потребує знання іноземної мови. Не випадково практичною метою Болонського процесу, як уніфікованої європейської системи освіти, виступає підготовка для ринку праці конкурентно спроможних лінгвістично кваліфікованих спеціалістів. Мається на увазі той факт, що студенти вузу однієї держави можуть отримувати знання, проводити дослідження або проходити стажування в іншій країні. Якісним показником підготовки спеціалістів в українському вузі, в даному випадку, є наявність міжнародних програм і грантів, які надають змогу пройти навчання в європейському університеті. Разом з цим, спостерігається тенденція – студенти, для яких іноземна філологія не є профільним предметом, мають певні мовні бар'єри.

Удосконаленню методів, методик, які безпосередньо підвищують рівень мовної комунікації та сприяють формуванню мовних компетенцій студентів, присвячені роботи українських науковців

– Т.Г. Рудницької [5], Г.Ф. Кривчикової [3], Г.В. Кравчук [2], О.П. Биконя [1] та ін. Загальними чинниками, які сприяють підвищенню рівня оволодіння іноземною мовою, відповідно до зазначених робіт, виступають як внутрішня організація матеріалу, що вивчається – тексти зі спеціальності, поєднання читання та обговорення, – так і внутрішня мотивація студента до вивчення іноземної мови.

Незважаючи на значну кількість методичних наробітків у цій галузі, вивчення іноземної мови передбачає, в першу чергу, запам'ятовування слів з метою збільшення активного та пасивного словникового запасу. Процес запам'ятовування – це дуже складний процес, успішність якого обумовлюється розумінням матеріалу, що вивчається, інтересом до нього, а також тим, наскільки матеріал є часто вживаним [4]. Разом з цим, залишається спірним питання впливу музики на процес запам'ятовування слів. На думку Б.М.Теплова, музичне мистецтво є своєрідним комплексним подразником, який викликає цілісну реакцію всього організму людини, починаючи від психофізіологічного рівня існування і закінчуючи емоційно-естетичним і духовним (іншими словами впливає на біологічний, психічний та соціальний рівні) [6]. Так, використання музики в процесі вивчення іноземної мови впливає на формування позитивного настрою у студентів, підвищує їх рівень мотивації, активує свідомі та підсвідомі психічні процеси, зокрема – процес запам'ятовування. Згідно з дослідженням словенського вченого Н. Яйшовця (Н. Яйшовець, 2006) було встановлено, що прослуховування музики до та після вивчення матеріалу позитивно впливає на процес його запам'ятовування у порівнянні з тим, коли запам'ятовування відбувалося без прослуховування музики [7]. Схоже дослідження було проведене ще на початку ХХ ст. П.Л. Уїтелі (П.Л. Уїтелі, 1932) в якому був продемонстрований взаємозв'язок характеру музики та емоційної забарвленості запам'ятованих слів. Автором емпірично доказано, що мінорна музика позитивно корелює із запам'ятовуванням сумних слів, а мажорна – із запам'ятовуванням веселих слів [8].

Мета даної статті полягає в описанні особливостей впливу музики на процес вивчення (тобто запам'ятовування та відтворення слів) іноземної мови студентами немовного факультету.

В якості гіпотези ми передбачаємо, що існує зв'язок між музикою та запам'ятовуванням іноземних мов, який носить кількісний (збільшує або зменшує обсяг вивчених слів) та якісний характер (впливає на різні види помилок, залежить від рівня володіння мовою, відповідно до матеріалу, що вивчається, щодо професійної чи загальної термінології).

Вибірка та процедура дослідження. У дослідженні брало участь 36 студентів I курсу факультету психології Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, які вивчають німецьку мову. Серед них – 20 дівчат і 16 юнаків. Середній вік досліджуваних становив 17,5 років. Рівень володіння німецькою мовою відповідає рівню А1.

Процедура дослідження проходила у декілька етапів. Кожний етап передбачав вивчення іноземних слів протягом 15 хвилин та 5 хвилин на їхнє відтворення. Усі слова надавалися з українським перекладом.

На першому етапі студенти заучували 20 загальноновживаних слів, наприклад, *kommen, der Tag, zusammen, die Woche* тощо. Після закінчення часу (15 хвилин вивчення слів) студенти повинні були відтворити німецький варіант завчених слів у бланку відповідей. На другому етапі студенти заучували 20 загальноновживаних слів під музику Поля де Сеневільєма та Олів'є Туссена «*Mariage D'Amour*», яка іноді приписується Ф. Шопену під назвою «Мелодія раю». Дана мелодія характеризується спокійним, мелодійним звучанням, позитивним емоційним забарвленням. Після закінчення часу студенти також повинні були відтворити завчені слова у бланку відповідей. На третьому етапі, за той же час (15 хвилин вивчення) досліджувані вивчали 20 слів, які мають професійно спрямовану орієнтацію, тобто мають відношення до психологічної термінології. Після закінчення часу, досліджувані також відтворювали ці слова. Нарешті, на четвертому етапі нашого дослідження студенти факультету психології повинні були вивчати 20 професійно орієнтованих слів, таких як *affektiv, kausal, die Psychiatrie, die Physiologie* тощо під звучання тієї ж самої мелодії.

Результати дослідження та їх обговорення. Порівняльний аналіз вивчених іноземних слів, які запам'ятовувалися без музичного супроводу та з музикою, наданий на рисунку 1.

Як бачимо з рисунку 1, іноземні загальноновживані слова запам'ятовувалися та відтворювалися студентами значно краще, ніж іноземні професійно орієнтовані слова. Це може бути пов'язане з тим, що на ранніх етапах вивчення іноземної мови студенти працюють із загальноновживаною лексику. Студенти більш мотивовані на вивчення слів, які стануть їм у нагоді в повсякденному житті за кордоном.

Звертає на себе увагу той факт, що кількість слів загальноновживаної лексики значно зменшувалася (майже у 2 рази), коли процес вивчення проходив під музичний супровід. В бесіді студенти скаржилися на те, що музика їм дуже заважала та відволікала їх. При цьому, кількість вивчених професійно орієнтованих слів під музику, порівняно з кількістю вивчених загальноновживаних слів, які також вивчалися під музику, навпаки – збільшилася.

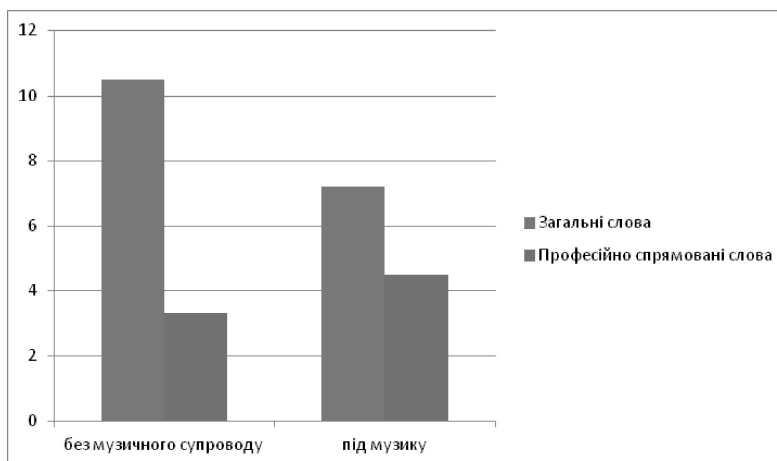

Рис 1. Середні показники вивчення іноземних слів.

Ми припускаємо, що використання музики в процесі навчання – це незвичний для студентів-психологів спосіб засвоєння матеріалу. А тому, спрацював, так званий «ефект не очікування» на першому етапі вивчення слів загальноживаної лексики. На останньому, четвертому етапі, коли вивчалися професійно спрямовані слова, студенти вже адаптувалися до ситуації музичного супроводу, а тому показник запам'ятованих і відтворених слів поліпшився, тобто збільшився.

Щодо кількісного показника правильно відтворених іноземних слів, можна стверджувати, що слова загальноживаної лексики без музичного супроводу відтворюються на 52,5%, а з музичним супроводом на – 36%. Вірно відтворені професійно орієнтовані слова без музичного супроводу складають лише 16,5%, а з музичним супроводом – 22,5%.

Також необхідно проаналізувати кількість помилок, а саме: відсутність артикль, помилка в артиклі, граматичні помилки. Результати аналізу надані на рисунку 2.

Як зазначено на рисунку 2, музика впливає на кількість помилок в процесі вивчення іноземних слів. Такий вплив можна охарактеризувати як негативний, бо кількість помилок збільшується. Без музичного супроводу вивчення іноземних слів більш ефективно в плані запам'ятовування та точності відтворення.

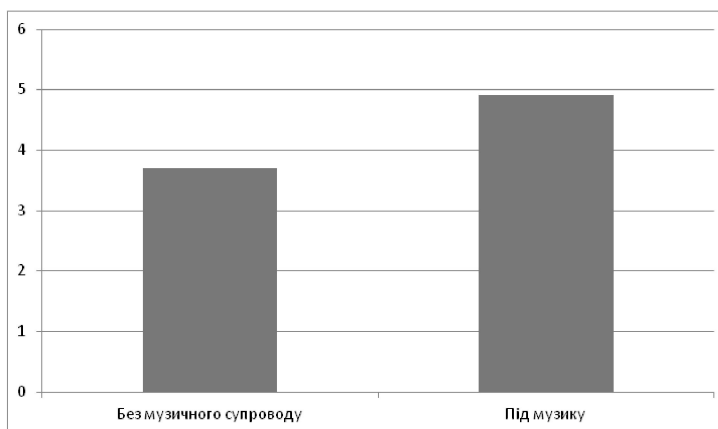

Рис.2 Порівняльний аналіз помилок.

На початковому етапі вивчення німецької мови у студентів спостерігаються помилки у використанні правильного артикль або його повна відсутність. У даному дослідженні переважну більшість помилок становили граматичні помилки, що є очікуваним у ситуації початкового рівня вивчення мови. Студенти намагалися відтворити німецькі слова за конструкцією англійського правопису. Ми пояснюємо це не тільки впливом знань, які вони отримали за шкільний період навчання англійській мові, а, можливо, й негативним впливом музики, яка заважала концентрувати увагу на граматичному аспекті слів.

Аналіз гендерного чинника в процесі вивчення іноземної мови під супровід музики встановив відсутність відмінностей. А це говорить про те, що на початковому етапі вивчення німецької мови юнаки та дівчата демонструють однакову кількість вивчених слів.

Висновок. Узагальнюючи результати дослідження, можна стверджувати, що на початкових етапах навчання іноземній мові музичний супровід дійсно впливає на процес вивчення слів. Але цей вплив неоднозначний: музичний супровід зменшує кількість вивчених слів загальноживаної лексики, збільшує кількість помилок серед професійної термінології та збільшує кількість відтворення професійно орієнтованих слів.

Перспектива подальшого дослідження полягає у вивченні впливу музики на процес навчання іноземній мові у студентів з більш високим рівнем володіння мовою.

Література

1. Биконя О. П. Навчання майбутніх економістів ділових усних та писемних переговорів англійською мовою : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «теорія та методика навчання: германські мови» / Биконя Оксана Павлівна – Київ, 2006. – 22 с.
2. Кравчук Г. В. Методика навчання студентів технічних спеціальностей професійно орієнтованого англійського діалогічного мовлення на основі текстів науково-технічної реклами : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «теорія та методика навчання: германські мови» / Кравчук Ганна Валеріївна – Київ, 2010. – 19 с.
3. Кривчикова Г. Ф. Методика інтерактивного навчання писемного мовлення майбутніх учителів англійської мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «теорія та методика навчання: германські мови» / Кривчикова Галина Федорівна – Київ, 2005. – 32 с.
4. Максименко С. Д. Общая психология / С. Д. Максименко. – Киев: Ваклер, 2001. – 523 с.
5. Рудницька Т. Г. Інноваційні методи навчання іноземних мов у вищій школі в контексті гуманістичної спрямованості навчального процесу [Електронний ресурс] / Т. Г. Рудницька // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2008. – Режим доступу до ресурсу: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/5837/628.pdf?sequence=3&isAllowed=y>.
6. Теплов Б. М. Психология музыкальных способностей [Електронний ресурс] / Б. М. Теплов // Академия педагогических наук РСФСР. – 1947. – Режим доступу до ресурсу: file:///C:/Users/Yulia/Downloads/psych_musical_abilities.pdf.
7. Jaušovec N The influence of Mozart's music on brain activity in the process of learning [Електронний ресурс] / Norbert Jaušovec // Clinical Neurophysiology. – 2006. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1388245706014258>.
8. Whitely P. The Influence of Music on Memory [Електронний ресурс] / Paul L. Whitely // The Journal of General Psychology. – 1934. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00221309.1934.9917718>.

References

1. Bykonja O. P. Navchannia maibutnikh ekonomistiv dilovykh usnykh ta pysemnykh perehovoriv anhliiskoiu movoiu : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk : spets. 13.00.02 "teoriia ta metodyka navchannia: hermanski movy" / Bykonja Oksana Pavlivna – Kyiv, 2006. – 22 s.
2. Kravchuk H. V. Metodyka navchannia studentiv tekhnichnykh spetsialnostei profesiino orientovanoho anhliiskoho dialohichnoho movlennia na osnovi tekstiv naukovu-tekhnichnoi reklamy : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk : spets. 13.00.02 «teoriia ta metodyka navchannia: hermanski movy» / Kravchuk Hanna Valeriivna – Kyiv, 2010. – 19 s.
3. Krivchukova H. F. Metodyka interaktyvnoho navchannia pysemnoho movlennia maibutnikh uchyteliv anhliiskoi movy : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk : spets. 13.00.02 «teoriia ta metodyka navchannia: hermanski movy» / Krivchukova Halyna Fedorivna – Kyiv, 2005. – 32 s.
4. Maksymenko S. D. Obshchaia psykhohyia / S. D. Maksymenko. – Kyev: Vakler, 2001. – 523 s.
5. Rudnytska T. H. Innovatsiini metody navchannia inozemnykh mov u vyshchii shkoli v konteksti humanistychnoi spriamovanosti navchalnoho protsesu [Elektronnyi resurs] / T. H. Rudnytska // Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho instytutu. – 2008. – Rezhym dostupu do resursu: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/5837/628.pdf?sequence=3&isAllowed=y>.
6. Teplov B. M. Psykhohyia muzykalnykh sposobnostei [Elektronnyi resurs] / B. M. Teplov // Akademyia pedahohycheskykh nauk RSFSR. – 1947. – Rezhym dostupu do resursu: file:///C:/Users/Yulia/Downloads/psych_musical_abilities.pdf.
7. Jaušovec N The influence of Mozarts music on brain activity in the process of learning [Elektronnyi resurs] / Norbert Jaušovec // Clinical Neurophysiology. – 2006. – Rezhym dostupu do resursu: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1388245706014258>.
8. Whitely P. The Influence of Music on Memory [Elektronnyi resurs] / Paul L. Whitely // The Journal of General Psychology. – 1934. – Rezhym dostupu do resursu: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00221309.1934.9917718>.